

Javult-e a világ élelmezési helyzete?

Dr. Kiss Judit
MTA Világgazdasági Kutató Intézet

Immáron tíz év telt el az ún. Millenniumi Fejlesztési Célok meghirdetése óta, s csupán öt év maradt a célok teljesítésére. A nyolc cél közül az egyik legfontosabb – talán a legfontosabb és az 1. számot viselő - cél a **szegénység csökkentése** és az **élelmezési helyzet** javítása. Nem véletlen a két kérdés egy célként való kezelése, hiszen ahhoz, hogy a lakosság élelmezési helyzete javuljon, az éhezők és a rosszul tápláltak száma csökkenjék, nem elég az élelmiszer megtermelni vagy az illető országba behozni, elegendő jövedelemnek is kell lennie a szükséges élelmiszer megvásárlására. S akkor még nem beszéltünk az élelmiszerhez jutás olyan fizikai korlátjáról, mint az infrastruktúra elégtelensége, a szállítás akadozása, a raktározás hiányosságai, vagy például az élelmiszer-árak hirtelen emelkedése, ami igen gyorsan képes az elért eredményeket erodálni.

Mit mutatnak a tények?

Habár 1990-92-t követően csökkent a világon az éhezők száma, de a csökkenés 1995-97-ben megállt, s azóta évről évre növekszik a rosszul és elégtelenül tápláltak száma. 2009-ben már több mint egymilliárd ember (ténylegesen 1,023 milliárd), vagyis a világ lakosságának közel 20 százaléka éhezett. Vagyis az időközben megnövekedett világnépességnek jelenleg mindössze 4 százalékponttal kisebb része (20% helyett 16%-a) éhezik, mint 20 évvel ezelőtt, ami sokkal több éhezést és szenvedést takar, mint a Millenniumi Fejlesztési Célok elfogadásakor. Vagyis aligha beszélhetünk az éhezők számának megfelelőedéséről! Igaz, hogy még csak 80%-át tettük meg a 2015-ig tartó hosszú útnak, de **jelenleg ténylegesen a kiindulóponttól éppen hogy csak elmozdultunk**. S amennyiben 2015-re valamilyen csoda folytán sikerül megfeleznünk az éhezők számát 1990-hez képest, akkor „megnyugodhatunk”, hogy az akkori világnépességnek (7,1 milliárd ember) „csak” tíz százaléka (710 millió ember, az USA jelenlegi lakosságának 2,3-szorosa!) fog éhezni?

Regionális eltérések

Természetesen a fenti, meglehetősen borús kép némi árnyalást igényel. Az senkit nem lep meg, hogy a világ éhezőinek 98 százaléka az ún. fejlődő országokban „él”. Ugyanakkor aligha köztudott, hogy az éhezők 2/3-a hét országban koncentrálódik (Banglades, Kína, Kongói Köztársaság, Etiópia, India, Indonézia és Pakisztán), s ezen belül 40 százaléka Indiában és Kínában. Ugyanakkor, ami az esélyeket illeti, az ázsiai országoknak sokkal több okuk van a bizakodásra, mint például Fekete-Afrikának. Habár 2010-ben is a legtöbben Ázsiában éheznek, de számuk 658 millióról 578 millióra (vagyis 12%-kal) csökken, elsősorban a jövedelmek emelkedése következtében. Ugyanakkor a fekete-afrikai lakosság 30 százaléka még mindig az éhezés problémájával küzd.

Mik a kilátások?

A legtöbb nemzetközi szervezet (ENSZ, FAO, OECD, UNDP) viszonylag „optimista” a közeljövőt, vagyis 2010-et illetően. Jó jelnek tartják, hogy 2010-re az éhezők száma 15 év óta először csökken: a 2009. évi 1,023 milliárdról 925 millióra esik. Ezt részben a fejlődő országok javuló világgazdasági kilátásaival magyarázzák, részben pedig az élelmiszer-árak 2008 óta bekövetkezett csökkenésével. Ugyanakkor kérdéses, hogy a jelenlegi, vagyis a 2010-es élelmiszerár-emelkedés mennyiben fogja visszavetni az 1. számú Millenniumi Fejlesztési Cél teljesülését, különösen az alacsony jövedelmű és az élelmiszerimportra szorult országok esetében.

Összességében megállapítható, hogy mind a fejlett, mind pedig a fejlődő országoknak igen komoly és összehangolt erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy a Millenniumi Fejlesztési Célok közül az első, nevezetesen a szegénység és az éhezők számának felére csökkentése megvalósuljon. A fejlődő országok esetében gazdasági növekedésre, a foglalkoztatás és a jövedelmek emelkedésére, jelentős agrárberuházásokra, a mezőgazdasági és az élelmiszertermelés növelésére, a hatékonyság emelkedésére, az infrastruktúra fejlesztésére, a szociális háló kifizetésére lenne szükség ahhoz, hogy az élelmezés-biztonság első két feltétele, az élelmiszerek rendelkezésre állása és az azokhoz való hozzájutás javuljon.

A fejlett országok részéről pedig szükség lenne, olyan szabadon felhasználható pénzügyi eszköz-transzferekre, amelyek elősegíthetik a fenti folyamatok megvalósulását. Nem véletlen, hogy a Millenniumi Fejlesztési Célok közül a 8. éppen a segélyek növelését célozza. Sajnos ezen a területen is komoly lemaradások vannak, hiszen a válság „ürügyén” a fejlett országok hivatalos fejlesztési segélyeiket a 2008. évi 122,3 milliárd dollárról 119,6 milliárd dollárra csökkentették 2009-ben, holott a recipienseknek éppen ekkor lett volna a legnagyobb szükségük a támogatásokra.

Ráadásul mindkét fél erőfeszítéseit nagyban erodálhatják a világgazdaságban előforduló olyan jelenségek, mint a 2008. évi pénzügyi és gazdasági válság, amelynek első számú kárvallottjai egyértelműen a legkevésbé fejlett országok voltak. Másrészt azt sem lehet kizárni, hogy a korábbiaknál gyakoribbá válnak az élelmiszer-áringadozások, többek között a termelésingadozások, a kiszámíthatatlan időjárás, a hektikus olajárak, a spekulációk stb. következtében.

S ne feledjük: amennyiben minden a lehető legkedvezőbben alakul, s megvalósul a nagy globális célkitűzés első számú prioritása, akkor **2015-ben már csak 710 millióan fognak éhezni a Földön!** Ha bármi az elképzeléseknél kedvezőtlenebbül alakul – s erre komoly esély van egy rosszul működő világgazdaságban – akkor még ettől is tragikusabb lehet a helyzet!